

Bir azınlık toplumunda bağlılık aracı olarak Apoyevmatini Gazetesi

“Apoyevmatini olmadan kimse ne ölür ne de doğar.”

Feryade TOKAN ŞENOL*

Özet

“İkinciye ait”, “ikinci vaktinde” anlamına gelen Apoyevmatini, bir ikinci gazetesi olarak 11 Temmuz 1925 tarihinde günlük gazete olarak kurulmuştur. İstanbul’da yaşayan yaklaşık 2500 kişilik Rum cemaatinin günlük yaşamlarında seyreden olaylar, cemaate ilişkin doğum, ölüm haberlerinin yanı sıra Türkiye, Yunanistan ve Avrupa Birliği ile ilgili haberlere yer vermektedir. Sekiz sayfalık gazete 2003 yılından bu yana günlük olarak (Cum. Paz. hariç) yayınlanmakta ve yaklaşık 600 adet satılmaktadır.

Bu çalışmada, Apoyevmatini Gazetesi’nden hareketle bir kitle iletişim aracı olarak gazetenin toplumsal işlevleri üzerinde durulmuştur. Bu amaçla, Gazetenin sahibi ve okurlarıyla derinlemesine mülakat yapılarak, Apoyevmatini gazetesinin kuruluşundan bugüne İstanbul’da yaşayan Rumlar açısından önemi ve işlevi ele alınmıştır. İstanbul’da yaşayan Rum Cemaati açısından Apoyevmatini Gazetesinin, bir basın yayın organının yerine getirmesi gereken işlevlerin yanında, toplumu bir arada ve canlı tutan, bir misyon yüklediği ve toplumsal bellek oluşturduğu görülmüştür. Aynı zamanda kitle iletişiminin işlevlerinden biri olması gereken eğitim ve kültürün geliştirilmesine katkıda bulunmak açısından da Gazetenin misyonlarından birinin anadili, yani Rumca’yı korumak olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Apoyevmatini, Rum gazetesi, medyanın işlevleri, azınlık basını

As a combining tool in the minority society: Apoyevmatini Newspaper

Abstract

Apoyevmatini meaning “Afternoon” is daily Greek language newspaper and was founded in 11 July 1925 in Istanbul, Turkey. Apoyevmatini contains news and matters of interest for the Rum minority, live 2500 people in Istanbul, including daily life events, birth and death announcements of Rum community, relationship between Turkey and Greece, and European Union. Apoyevmatini

* Yrd.Doç.Dr., Yeditepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü

has 8 pages and has been published as daily since 2003 and is sold nearly 600 copies (except Saturday and Sunday).

In this paper, basing on Apoyevmatini newspaper, focused on the social functions of the newspaper as a mass communication tool. For this purpose, readers and owner of newspaper were made in depth interview, was discussed importance and functions of Apoyevmatini from the establishment to present days for Rum community. Has been shown that, with the functions of media organs, Apoyevmatini has mission, which hold community together and create social memory in view of Rum community live in Istanbul. Also the function of mass communication is contributing to the development of education and culture, Apoyevmatini fulfills one of the missions of newspapers that have been shown to protect the Greek language.

Keywords: Apoyevmatini, Rum newspaper, media functions, minority press

Giriş

Türkiye ve dünyada medyanın yaşadığı bazı sorunlar basının işlevlerini yerine getirmesine engel olmaktadır. Gazetelerin yaşamı için ihtiyaç duyulan, satış, ilan- reklam ve devlet yardımı gibi kaynakların yetersizliği küçük bütçeli gazetelerin yaşamasını imkansız hale getirmektedir. Basının varlığını sürdürmesinin gerekliliği, işlevleri incelendiğinde daha da net anlaşılacaktır.

Charles Husband, medyanın sivil bir toplumun oluşumunda kilit görev üstlendiğini söylemektedir (2005: 463) Mac Bride Raporu'na göre de(Girgin, 2008: 50- 51) kitle iletişim araçlarının bilgi aktarma, bilgi aktarırken, toplum üyelerinin bilgi düzeylerini, yetenek ve becerilerini daha üst düzeye çıkarmalarına yardımcı olmak gibi işlevleri bulunmaktadır. Bu işlevlerin yerine getirilmesiyle toplumdaki bireyler ve gruplar arasındaki ilişkiler gelişecek; onların, toplumlarını olduğu kadar, birbirlerini de tanımaları ve anlamaları için gerekli bir ortam doğacaktır. Bu da basının bütünleştirici olma özelliğini ortaya koyacaktır.

Yukarıda bahsettiğimiz ekonomik sıkıntılarının temelinde yatan küresel büyümeye yenilen yerel basının yanı sıra, hem ekonomik hem de hedef kitlenin erimesi ile işlevini ve varlık amacını yitirmeye başlayan azınlık gazeteleri ayrıca incelenmelidir. Osmanlı'dan günümüze incelendiğinde azınlık basının Türkiye basınına katkıları ayrı bir tespit konusudur. Ancak Türkiye'de nüfusun küçük bir kısmını oluşturan azınlıkların medya yoluyla temsiliyetleri gün geçtikçe zorlaşmaktadır. Türkiye'deki dinsel azınlık olarak kabul edilen Ermeni, Musevi ve Rum cemaatlerinin gazeteleri kendi toplumlarında önemi bir yere sahipler ancak sıkıntılı günler geçirmektedir.

Türkiye'de Azınlıklar ve Basın Faaliyetleri

Eski Türkçede "ekalliyet" anlamına gelen Azınlık kelimesi ile ilgili çeşitli tanımlar yer almaktadır. Bu tanımlar yenilenen sosyolojik ve uluslararası konum nedeniyle değişim göstermektedir. "Azınlık" kelime karşılığı; bir toplulukta herhangi bir nitelik yönünden ayrı ve ötekilerden sayıca az olanlar (Türkçe Sözlük, 2002: 181)

Prof. Dr. Ergun Özbudun, sosyolojik açıdan azınlık kavramını; ülkenin çoğunluğundan dil, din, ırk

gibi nedenlerle ayrı olan bir topluluk şeklinde açıklamıştır. Bu din, mezhep, etnik köken, dil esaslarına dayanabilir. Dolayısıyla bu unsurlar mevcutsa sosyolojik bakımdan azınlık mevcuttur. Ancak ülkenin bunu tanıyıp tanımaması ayrı bir meseledir (Minority Rights: 2014). Ancak uluslararası tanımlara bakacak olursak, özellikle azınlıklar ile ilgili çalışmalar yapan Minority Rights'ın internet sitesinde azınlık konusunda şöyle bir ifade bulunmaktadır: “Azınlığın evrensel bir tanımı yoktur. Bu sözcüğün yorumu toplumdan topluma değişir. BM, azınlık tanımı üzerinde bir görüş birliği sağlayamamıştır.”

Buradan hareketle, azınlık toplumda herhangi bir nedenle sayıca az olan şekilde ifade edilebilir. Sayısal azlık, azınlık toplumunun özellikle uluslararası arenaya taşınan bazı sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Bu nedenle devletler kendi içlerinde azınlık tanımı yapmaktan kaçınmaktadırlar: çünkü ulusal birliklerinin tehdit edileceğinden endişe etmektedirler. Hangi niteliğe sahip grupların azınlık olarak kabul edilebileceği tartışmaları, objektif bir azınlık tanımı için çalışmaları zorunlu kılmıştır. Bir ülkenin azınlık tanımı o ülkenin jeopolitik hassasiyetleri tarafından yönlendirilebilmektedir.

Tarihsel süreçte incelediğimizde, anlaşılıyor ki ‘azınlık’ kavramı, Avrupa’da başlayan Reform hareketleriyle birlikte ilk önce dini azınlık olarak ortaya çıkmaktadır. Osmanlı topraklarında ise 1699’da Karlofça Antlaşması’nda, azınlık kavramı ve azınlık haklarına yer verilmektedir (Ana Britannica Ansiklopedisi, 1993: 118)

Osmanlı İmparatorluğu’ndaki azınlık haklarının “yabancı ülkeler tarafından denetlenme” konusu 1774 Küçük Kaynarca Anlaşması’na dayanmaktadır. I. Dünya Savaşı sonrası yapılan Sevr Anlaşması’nda da azınlıklara tanınan haklar yeniden tarif edilir (Hanlı, 2005). Bugünkü azınlık hakları ve azınlıkların yasal statüleri 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan Lozan Anlaşması ile belirlenmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu’nda 1881, 1906 ve 1914 yıllarında yapılan nüfus sayımına (Güler, 1996: 196) bakıldığında, azınlık nüfusundaki düşüşün Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonraki yıllara göre daha fazla olduğu tespit edilmektedir. Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı arasındaki bir yıllık dönemde, Osmanlı Devleti içinde yaşayan yaklaşık 150- 200 bin arası Rum nüfus Yunanistan’a göç etmiştir (Aktar, 1999: 17). 1927 yılında yapılan ilk sayıma göre ise, Türkiye’de 257.8514 azınlık nüfusun olduğu saptanmıştır. Bu sayı o dönemki genel nüfusun yüzde 1.4’üne tekabül etmektedir (McCarty, 1995: 149). Hıristiyan nüfustaki en ciddi azalma, 1927-35 ile 1960-65 yılları sayımlarında görülmektedir. İlkinde 257.814 olan nüfus, 8 yıl sonra 226.167’e düşmüştür. 1945’de nüfus, 226.167’den 202.044’e gerilemiştir.

Bugün çoğunluğu İstanbul’da yaşayan azınlık vatandaşları arasında en büyük nüfusa Ermeniler sahiptir. 50-60 bin Ermeni’nin yaşadığı Türkiye’de, 20-25 bin Musevi, 2 bin civarında da Rum yaşamaktadır.

Azınlıkların Yayın Faaliyetleri ve Nüfusun Etkisi

Kronolojik bakacak olursak İstanbul’daki ilk matbaa 1492 yılında Yahudiler tarafından kurulmuştur. Türkiye’de Yahudiler’den sonra Sivashlı Apkar adında bir Ermeni vatandaş 1567’de

bir matbaa açmış; 1627'de de Rum papaz Nicodimus Metaxas bir matbaa kurmuştur (Adıvar, 1991: 1). Fakat saydığımız azınlıklar arasında özellikle Ermeniler, bu alanda kendi kültürlerinin gelişmesine çaba harcamakla kalmamışlar; aynı zamanda Türk matbaacılığının ve bütün ülke kültürünün gelişmesine geniş ölçüde katkıda bulunmuşlardır (Güler, 1996: 143).

Osmanlı İmparatorluğu'nda Ermeni, Musevi ve Rumlar'ın yaptıkları basın çalışmalarını Türkçe ve kendi dillerinde yaptıkları yayımlar olmak üzere iki gruba ayırarak incelenebilir. Gayrimüslim azınlıklar, otuzdan fazla Türkçe dergi ve gazete yayımlamışlardır.

1795'ten Cumhuriyet dönemine kadar Osmanlı'da 22 ayrı dilde (Almanca, Arapça, Arnavutça, Boşnakça, Bulgarca, Çerkezce, Ermenice, Farsça, Fransızca, Gürcüce, Hırvatça, Hindçe, İngilizce, İtalyanca, Kürtçe, Rumca, Romence, Rusça, Sırpça, Urduca ve Yahudice (Ladino ve İbranice)) toplam 2046 gazete ve dergi yayımlandı. Bunlar arasında Osmanlı'dan bugüne Türkçe dışındaki yayımlar açısından, 630 Fransızca yayının arkasından 2. sırada 601 gazete ve dergi ile Ermenice basın yer almaktadır (Ebuzziya, 1985: 29- 45). II. Meşrutiyetin ilk on ayında imtiyaz alan 726 gazete ve dergiden 109'u Rumca, 16'sı Türkçe-Rumca idi (Koloğlu, 1989: 96). Azınlıklar, Türkçe dışında kendi dillerinde de farklı türlerde yayımlarda bulunmuşlardır.

Türkiye'de özellikle belli dönemlerde Musevi, Rum ve Ermeni azınlıkların sayılarında azalmalar olmuştur. Lozan Antlaşması sonunda gerçekleştirilen nüfus mübadelesi, İsrail Devleti'nin kurulması ile Museviler'in İsrail'e göçü, İkinci Dünya Savaşı sırasında çıkarılan Varlık Vergisi ve 1955'deki 6-7 Eylül Olayları ile azınlık statüsündeki vatandaşların yurtdışına göçlerinde artışlar gözlenmektedir. Azınlık nüfusundaki bu azalma, azınlık basınının da, gerilemesine neden olmuştur (Bali, 2002: 18).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanı ve Harf Devrimi sonrası rakamları gösteren bir rapora göre ulusal basının net satışı 126 binedir. Ermeni, Musevi ve Rum gazetelerinin toplam tirajı ise 28 bin 500'dür. O dönemde ulusal çapta 10 gazete, 8 de azınlık gazetesi vardır (Basın İlan Kurumu, Kişisel Görüşme, 2005).

Yukardaki rakamlara Türkiye'nin bazı bölgelerinde satılan azınlık gazetelerinin satış rakamları da eklenince, 1932 yılındaki Ermeni, Musevi, Rum gazetelerinin toplam tirajının 32 bin olduğunu söyleyebiliriz. Bu dönemin tiraj tablosunda ulusal basının toplam satış rakamı 130 bindir. Bu tabloya göre satılan gazeteler arasında azınlık gazetelerinin yüzdesi 19.7'dir.

1920'lerde 150 bin, 1932'de ise 32 bin olan azınlık basınının, çok partili dönemden sonra, tirajı 16 bini geçmemektedir. Ermeni gazetelerinin toplam tirajı yaklaşık 5 bin, Musevi gazetelerinin 6 bin, Rum gazetelerinin ise yaklaşık 5 bindir. 1960'larda ise ulusal basının toplam satışı 1 milyon 421 bini gösterirken, Ermeni, Musevi ve Rum basınının toplam tirajı 12 bin 773'dür. 1964 yılında yaşanan Rumların sınır dışı edilmeleri sonrası azınlık gazetelerinin tirajlarındaki düşüş, aşağıdaki rakamlarla daha da net görülmektedir:

Gazete	Tiraj
Apoyevmatini (Rum)	4161
Embros (Rum)	2794
Journal (Musevi)	2084
Jamanak (Ermeni)	1784
Marmara (Ermeni)	1952 ¹
Toplam Tiraj	1.408.507

1966 yılında ulusal basının toplam satış rakamları 1 milyon 421 bin 280, azınlık gazetelerinin 12 bin 773'dür. Azınlık basınının bu dönemde, toplam satışıdaki yüzdesi yüzde 0,9'a inmiştir. Ulusal çapta yayın yapan 33 gazetenin 2007 yılı ortalama günlük satış rakamı 4.332.481 iken, azınlık basını temsil eden 5 gazetenin aynı dönemdeki satış rakamları toplamda 8.000 olarak ifade edilmektedir (Basın İlan Kurumu, 2007).²

2014 yılı satış rakamlarına baktığımızda düşüş daha net ortaya çıkmaktadır. Haftalık yayımlanan Agos ve Şalom gazetelerinin toplam tirajı, 9 bin 500'dür. Günlük çıkarılan Jamanak, Apoyevmatini, İho ve Nor Marmara gazetelerinin toplam tirajı ise 3bin 500'ü geçmemektedir (<http://cadde.milliyet.com.tr/2014/06/08/>). Ulusal çapta yayımlanan 37 gazetenin günlük satış rakamları ise 8 Temmuz 2014 haftası toplamda 4 milyon 755bin 557'dir (dorduncukuvvetmedya.com)

Azınlık gazetelerinin satışındaki ciddi düşüşü tarihsel süreçte belli dönemlerde yaşanan kitlesel göçlerle karşılaştırdığımızda, neden okur kaybettiğini net olarak ortaya koyabileceğiz.

Rum Nüfusun Azalma Nedenleri

Apoyevmatini gazetesinin en önemli problemlerinden biri okur kaybıdır. Tarihsel bir taramayla gerekçelerin Türkiye ve Yunanistan arasında yaşanan daha çok siyasi krizlerden kaynaklandığı görülmektedir. Lozan Antlaşması'nın ardından yapılan nüfus mübadelesi döneminde Türkiye'de 130 bin Rum yaşıyordu. Bunun 2 bin 500'ü Bozcaada'da, 9 bin kadarı da İmroz'daydı. Bugün İstanbul'da yaşayan Rum nüfusun toplamı 2 bindir. O dönemde birçok okuyucu kaybedilir. İzmir ve civarında, Anadolu'da çıkarılan birçok gazete kapatılır. Apoyevmatini 1925 yılında kurulduğu için 1923 mübadelesinden etkilenmez ancak diğer Rum gazeteleri kapanmak zorunda kalır.

Azınlıkları ve azınlık basını olumsuz etkileyen bir diğer tarihi olay da Varlık Vergisi'nin çıkarılmasıdır. Bu dönemde gazetelerin mali durumları bozulur. Apoyevmatini, 6-7 Eylül'de yapıldığı gibi, Türk gazetelerinde yer bulan haberlerin çevrilip yayımlanmasıyla çıkarılır. Mihail Vasilyadis (2005), bu dönemde verilebilecek bir tepkinin, halkın galeyana gelmesine ve gazetenin tahrip edilmesine neden olabileceğini söylemektedir:

1 Basın İlan Kurumu'ndan alınan 1966 yılı tirajları

2 www.dorduncukuvvetmedya.com

1960-65 yılları arasında, İstanbul'daki Ortodoks nüfusta 21 bin kişilik azalma meydana geldiği saptanmıştır (Ağınık, 2001). 1964 yılında, Yunan uyruklu 13 bin Rum ailenin ve varsa Türk uyruklu eş ve çocukların sınır dışı edilmesi azalmanın sebebidir. Türkiye'de azınlık nüfusun kitleler halinde azalmasına neden olan en önemli olaylar; Lozan Antlaşması sonrası yaşanan Nüfus Mübadelesi, Varlık Vergisi'nin ortaya çıkış amacı ile uygulamadaki eşitsizlik, 6-7 Eylül 1955 olaylarında yaşananlar ve yönetimin davranışı, 1964 yılında İstanbul Rumları'nın sınır dışı edilmeleri.

1964 yılına gelmeden önce 1930 yılında Mustafa Kemal ve Venizelos'un tesis ettiği barış ortamı sonucunda Türkiye ve Yunanistan arasında Ankara'da "İkamet, Ticaret ve Seyrisefain Mukavelenamesi" (Demir ve Akar, 1994: 54- 60) imzalanmasını anımsamamız gerekmektedir. Bu anlaşmaya göre iki ülke vatandaşı seçme ve seçilme dışında tüm vatandaşlık haklarını diğer ülkede kullanabiliyor. Vasilyadis (2014) anlaşmanın iki ülke arasındaki ilişkileri ileri düzeye taşıdığını ifade ediyor ve ekliyor, "Bugünkü AB anlaşmasından daha ileriydi ancak 1964 yılında İsmet İnönü hükümeti anlaşmayı tek taraflı iptal etti. Bu yüzden 1964 yılı kırılma noktasıdır. Türkiye'de yaşayan Yunan vatandaşları sınır dışı edilir".

Gündemin en sıcak siyasi meselesi Kıbrıs'ta Türk ve Rum taraflar arasında çatışmaların artması ve Birleşmiş Milletler yoluyla sorunun çözümüne ulaşamaması sonucu, Yunan hükümetini çözüme zorlamak amacıyla, söz konusu anlaşma Türk hükümeti tarafından iptal edilmiştir. Bu anlaşma feshinden sonra Yunan uyruklu Rumlar sınır dışı edilmiştir (<http://1964.babilder.org/kibris-meselesinin-rehineleri-basinin-gozuyle-1964-surgunleri/>).

Vasilyadis, 1964 yılından başlayarak 1,5 yıl içinde 13 bin kişi sürgün edildiğini ve şu anda Türkiye'de 2 bin kadar Rum yaşıyor. Önceki dönemlerde yaşanan olayların Rum toplumunun elindeki sermayeyi acımasızca değiştirdiğini ancak toplumun nüfusunu azaltmadığını ifade eden Vasilyadis (2014), 1964 olaylarının 18 ay içerisinde toplumun her 3 üyesinden 2'sinin ülkeyi terk etmesine neden olduğunu altını çizmektedir:

"1964 yılında ülkeyi terk etmeleri söyleyen yaklaşık 13 bin Yunan uyruklu Rum teker teker Emniyet Müdürlüğü'ne çağrıldı ve 24 saat içinde ülkeyi terk etmeleri istendi. Yanlarına en fazla 20 dolar ve 20 kiloluk bir çanta alabildiler. Her biri aile reisiydi, dolayısıyla sınır dışı muamelesine maruz bırakılanlar 13 bin aileydi. 1964 de İstanbul'da yaşayan Rumların sayısı 90 binin üstündeyken, 18 ay sonra 30 binin altına düştü."

Bu göçler sonunda Apoyevmatini ve diğer Rum gazetelerin artık satışlarıyla ayakta durma olanağının kalmadığını söyleyen Vasilyadis, durumu bir darbe olarak nitelendiriyor.

Osmanlı'dan Günümüze Rum Cemaati ve Yayın Faaliyetleri

Rumlar Osmanlı İmparatorluğu'ndaki en büyük gayrimüslim azınlıktır. İstanbul'un fethi ile tüm dinlere ve ırklara tanınan serbestlikten yararlanan en büyük topluluk olmuşlardır.

Ruhani liderleri Fener Rum Patrikhanesi imtiyazlı bir yer edinmiştir. Fener Rum Patrikhanesi, tüm dünyadaki Ortodoksların merkezi haline gelmiştir. Rumlar, aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'nda üst düzey yönetimde de görev almışlardır.

1906 yılında, bugünkü Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki nüfus 15 milyon civarındaydı. Halbuki 1927 yılında, Cumhuriyet rejiminin yaptırdığı ilk nüfus sayımının sonuçlarına göre, aynı sınırlar içindeki nüfus 13,6 milyondur. Bu iki sonuca bakarak, 1906 ile 1927 yılları arasında, Türkiye nüfusundan 1.400.000 kişinin eksildiğini söyleyebiliriz. Türkiye'de azınlık nüfusun kitleler halinde azalmasına neden olan en önemli olaylar; Lozan Antlaşması sonrası yaşanan Nüfus Mübadelesi, Varlık Vergisi'nin ortaya çıkış amacı ile uygulamadaki eşitsizlik, 6-7 Eylül 1955 olaylarında yaşananlar ve yönetimin davranışı, 1964 yılında İstanbul Rumlarının sınır dışı edilmeleri şeklinde sıralanabilir.

Batı'da esen milliyetçilik ve bağımsızlık rüzgarı, İmparatorluk içinde olup da 19. yüzyılda bağımsızlığını isteyenler arasında gayrimüslimler de yer almışlardır. Özellikle Yunanistan'ın yardımlarıyla, İstanbul Rumları örgütlenmiş ve Birinci Dünya Savaşı sırasındaki çalışmaları ile yaklaşık 15 cemiyet kurmuşlardır. Bunlardan biri de Rum Matbuat Cemiyeti'dir. Patrikhane'ye bağlı çalışan Cemiyet, kültürel çalışmaların sürdürülmesi ve propagandanın yaygınlaştırılması gibi işler yapmıştır. Cemiyet tarafından 1919 yılında "Kara Kitap" adlı Yunanca ve Fransızca bir kitap basılmıştır. Bu dönemde Patrikhane'nin haftalık resmi yayın organı "Eklisiyastiki Alıtya" isimli bir dergisi de vardır (Güler, 1998: 18- 21).

Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra azınlık nüfusta önemli azalmalar olduğunu görmekteyiz. Dönemsel olarak bakıldığında ilk kitlesel nüfus erimesi Lozan'da 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan, "Türk ve Yunan Halkların Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol"ü ile olmuştur. Protokolün ikinci maddesine göre; İstanbul'da oturan Rumlar ile Batı Trakya'da oturan Müslümanlar mübadele kapsamı dışında bırakılmıştır. Antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, Batı Trakya'daki Müslüman Türklerle, İstanbul, Bozcaada ve Gökçeada'daki Ortodoks Rumlar azınlık olarak tanımlanmıştır (Cemil, 1993: 593).

Cumhuriyet Öncesi Rumca Yayınlar

Rumca basın, 18. yy sonlarından başlayarak Viyana, Paris ve Londra'da sürgün basını olarak belirmiş; Osmanlı topraklarına sokularak bağımsızlık savaşı için kullanılmıştır. Yunan Devleti'nin bağımsızlığından sonra çıkan gazeteler ise çeşitli nedenlerle Osmanlı'da yaşayan Rumlar üzerinde etkili olamamışlardır. Bunun nedenleri arasında dil, diğeri kilise, ve sonuncusu da yarım milyon nüfuslu yeni devletin herkese büyük olanaklar sağlayabilen Osmanlı Devleti'ne alternatif olma çabasının ciddiye alınmamasıydı. 1850'den itibaren İstanbul'da yayınlanan Rumca gazeteler üç grupta toplanabilir: Bizantis (1850-1888) ve Eklisiyastiki Aitkeia(1881-1922) gibi Patrikhane'nin sözcüsü olanlar; Neologos (1863) gibi Helenizm'in sözcüsü olanlar; daha çok ticareti ve laik bir yapıyı savunan diğeri (Koloğlu, 1986 :96).

İstanbul'da yayımlanan ilk Rumca gazete, Takvim-i Vakayi'nin Rumca çevirisi olarak

yayımlanan Ottomanikos Minitör'dür. Bazı kaynaklarda 1835, bazılarında ise 1832 yılında yayımlanan gazetenin tirajı 400 kadardır. Rıfat Bali'ye göre; gazetenin yayını, gazetenin dağıtıldığı yerlerden biri olan Rum Ortodoks Patrikhanesi'nin, "Türkçe nüsha ile daha iyi anladıkları" gerekçesini sunmasıyla durdurulur. Gazetenin basımı Bali'ye göre; 1840, Apoyevmatini gazetesi yazı işleri müdürü Mihail Vasilyadis'e göre 1841 yılında durdurulur. Ziyad Ebuzziya, Rumlar tarafından 155 gazete ve dergi çıkardıklarını belirtmektedir.

1827 yılında ilk Rumca gazete yayımlanmış ve bu yayının bir tek nüshası dahi günümüze kadar gelememiştir. Büyük bir olasılıkla ikinci sayısı çıkamamıştır. Bildiğimiz anlamda ilk Rumca gazete "Efimeris Konstantinupoleos" adıyla yayımlanmış ve onu Argiropulos'un "Melissa tu Vosporu" (1841-1842) ve "Peristera tu vizandiu" (1842-1846) adlı dergileri izlemiştir. İlk kadın gazete sahibi Effrosini Samarcidu'nun kadın gazetesi olarak hazırladığı "Kipseli" 1845-1846 yıllarında yayımlanmıştır. İlk uzun ömürlü gazete "Tilegrafos tu Vosporu"dur. (1849-1888). Konstandinos Fotiadis'in sahibi olduğu bu gazete haftalıkken 1856'da yayınına haftada ikiye, 1871'de ise dörde çıkarmıştır (Vasilyadis, 2002: 70).

Apoyevmatini Gazetesinin Basının İşlevleri Çerçevesinde İncelenmesi

Vasilyadis kardeşlerin 1924 yılından itibaren çıkarmaya başladığı Apoyevmatini gazetesinin, Rum cemaati içindeki önemini saptayabilmek için önce tarihçesini incelememiz gerekmektedir. Hem Rum cemaatinin hem de Apoyevmatini gazetesinin tarihinin bilinmesi bu noktada önem kazanmaktadır. Basının işlevinin ve bir azınlık topluluk içinde kendisine yüklenen görevlerinin de gözden geçirileceğini ifade etmekte yarar bulunmaktadır.

Apoyevmatini gazetesinin Rum toplumu içindeki işlevini, iletişimin dolayısıyla bir gazetenin işlevlerini tartışarak ortaya koyabiliriz. MacBride Raporu'na göre (Girgin, 2008: 50-51) iletişimin işlevleri; Haber ve Bilgi Sağlama, Toplumsallaştırma, Güdüleme, Tartışma Ortamı Hazırlama, Eğitim, Eğlendirme, Kültürün Gelişmesine Katkı ve Bütünleştirme başlıkları altında toplanmaktadır. Bu işlevlerin yerine getirilme yöntemleri, ülkeden ülkeye farklılıklar gösterse bile, söz konusu bu sekiz ögenin tümüne, değişik biçimlerde de olsa her ülkede rastlamak mümkündür. Apoyevmatini gazetesini de bu işlevler çerçevesinde inceleyerek bir toplumun gazete gerekliliği ve basınına yaşatmasının neden önemli olduğunu ortaya koymaya çalışacağız. Bu çalışmada Apoyevmatini Gazetesini Yayın Yönetmeni Mihail Vasilyadis³, gazete okurlarından Georges Priviloviç⁴, Stavroz Yolcuoğlu⁵ ve Yani Demircioğlu⁶ ile derinlemesine mülakat yapılmıştır.

3 Apoyevmatini Gazetesini İmtiyaz Sahibi ve Yayın Yönetmeni.

4 1932 doğumlu, Belçika Konsolosluğu'ndan emekli.

5 Yunan uyruklu, 12 yıl Türkiye'de Çağdaş Yunan Edebiyatı ve Dili dersleri verdi, Yunan Konsolosluğu Azınlık Okulları Koordinatörü.

6 1960 doğumlu, İstanbul Üni. Fen Fak. Fizik Bölümü mezunu, Zağrofyan Lisesi Müdür,

Kuruluşundan bugüne Apoyevmatini Gazetesi

Cumhuriyetin ilanından önce Türkiye’de, Rumca günlük gazeteler yanında özel konularda çıkarılan Rumca periyodik yayınlar da yapılırdı. Kaynaklara baktığımızda Rumca yayınların sayısı diğer azınlıkların yayınlarından daha fazladır. 1922’de İstiklal Savaşı son halini alınca yayımları durdurulmuş, gazete sahipleri İzmir yangını sonrası paniğe kapılıp ülkeden gitmişlerdir. Cumhuriyet kurulduğunda Rumca yayımlanan gazete yoktur. Aslen eczacı olan Eczacı Andon ve Konstandinos Vasiliadis kardeşler 1924 yılında çıkarılan “bir sokakta iki eczacı olamayacağına” dair, sermayenin Türkleştirilmesini hedefleyen bir kanunla eczacılığı bırakmışlardır.

Rumca gazete çıkarma izni çıktıktan sonra Vasilyadis kardeşler, dönemin en iyi gazetecilerinden bir olan Kavelieros Markuizos’la bir ekip oluşturarak Apoyevmatini gazetesini çıkarmaya başlamışlardır. Ancak, iktidarların baskısı ile oto sansür uygulanmaya başlanmış, gazete ekibinde Markuizos’un gitmesi Kavalyadis gelmesi gibi ciddi değişiklikler olmuştur. 1970’lerde sahiplik değişmiş, azınlıkların etkilendiği tüm olaylar gazetenin de durumunda değişiklikler yaratmıştır. 1964 yılı gazetenin okur sayısındaki ciddi düşüş nedeniyle çok önemlidir. İlanların da azalmasıyla gazete ekonomik çıkmaza girmiştir. Apoyevmatini Gazetesi İmtiyaz Sahibi ve Yayın Yönetmeni Mihail Vasilyadis bu noktada şunları ifade etmektedir: “Siyasi baskılar otosansürle atlatılabilir ama ekonomik sıkıntılar bununla atlatılamıyor” (Vasilyadis, 2014).

Birçok gazetenin kurtarıcısı olan resmi ilanlardan 1962 yılına kadar diğer azınlık gazeteleri gibi Apoyevmatini gazetesi de yararlanabiliyordu. Ancak 1962 yılında kurulan Azınlıklar Alt Komisyonu’nda yapılan yasa değişikliğiyle, Türkiye’deki azınlık gazeteleri devlet tarafından verilen resmi ilanları alma hakkını kaybetti. Apoyevmatini gazetesinde yaşanan bir olay resmi ilanların payının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. 1970’lerde Erbakan hükümeti döneminde, İslamcı gazeteler resmi ilan almak için uğraşmışlardır. Ancak resmi ilan için gazetenin en az 2 yıldır yayımlanması gerekmektedir. Yeni gazete çıkarıp ilan alma şansına sahip değillerdi. İlan almak isteyen “birileri”, Apoyevmatini gazetesini satın alırlar. Yasaya göre, belli bir süre yaşadıkdan sonra, gazeteyi alan, gazetenin adını veya başka önemli unsurlarını değiştirebilirdi. Bir süre sonra gazetenin adı değiştirilir. Rumca çıkarılan gazete Türkçe çıkarılmaya başlanır. Verdikleri dilekçe ile, 1925 yılından beri yayımlanan bir gazete olduklarını ve resmi ilan talep ettiklerini beyan ederler. Türkler tarafından alınan ve Türkçe çıkarılmaya başlanan Apoyevmatini gazetesine “resmi ilan verilmesi” kararı çıkarılır.

Daha sonra “Linioitif Apoyevmatini” adı ve 1 numaralı nüsha ile yine Rumca gazete çıkarılmaya başlanır. Gazetenin bugünkü sayısı 29 binlerde olması gerekirken, 8 bin 3 yüzlerde olmasının nedeni de 1970’lerde yapılan bu satıştır. Gazetenin son sahibi Adosoğlu 2002 yılında ölünce Yunanistan’da bir gazete çıkaran Mihail Vasilyadis’e gazete devredilmiştir. Vasilyadis Apoyevmatini’yi çıkarabilmek için Yunanistan’dan Türkiye’ye taşınmıştır. İlk baskısının 12 Temmuz 1925’de okunduğu Apoyevmatini’nin kelime anlamı dağıtıldığı saate uygun olarak “ikindiye dair”dir. Gazetenin yayın yönetmeni ve imtiyaz sahibi Mihail Vasilyadis, 1960’larda 25-30 kişilik kadroya sahip gazeteyi evinde oğlu Minas Vasilyadis ile hazırlamaktadır.

Gazete yakın zamana kadar geleneksel baskı teknikleri kullanarak?) hazırlanırken, son bir kaç

yıldır Minas Vasilyadis'in Apoyevmatî'niye katkıları ile bilgisayar ortamında hazırlanmaktadır. Rumca 4 sayfa basılan gazetenin günümüzde iki kişi tarafından çıkarılmasını da Mihail Vasilyadis şu şekilde açıklamaktadır: "Rumca basıldığı için yardım almak pek mümkün olmuyor; çünkü dile hakim olan ve gazeteye ilgi gösterenlerin sayısı çok az. Ayrıca gazetede bir çalışan istihdam ettirecek bütçeye sahip değiliz" (Vasilyadis, 2014).

Hafta içi beş gün günlük 600 baskı yapan Apoyevmatini gazetesi, 50 kuruşa satılmaktadır. İstanbul'da yaklaşık 2400 Rum yaşamaktadır ve gazete her gün İstanbul'da yaşayan 610 Rum aileden 600'üne ulaşmaktadır. Günlük gazete olduğu için diğer azınlık gazeteleri gibi dağıtım zorluğu yaşanmaktadır. Vasilyadis, gazetenin satışından elde edilen tüm gelirim dağıtımı yapanlara ait olduğunu belirtmektedir. Tokatlıyan Han'da, Ermenice yayın yapan Marmara gazetesinin ofisinde biraraya getirilen, yine Ermenice yayın yapan Jamanak ve Rumca yayın yapan İHO gazeteleriyle beraber dağıtımına götürülmektedir. Yedi kişilik bir ekip gazeteleri dağıtmaktadır.

Gazetenin okur profili ulusal çapta yayın yapan Türkçe gazetelerden farklıdır. Dil, profilin daralmasıdaki en önemli etkidir. Okur profili ve konuların seçimini Vasilyadis şu şekilde aktarmaktadır (2014):

Diğer gazeteleri saçgısı, solcusu, İslamcısı ekolojisti kendine uygun şekilde seçer. Rum toplumun böyle bir şansı yok. Okuyabilecekleri tek gazete Apoyevmatini. Apoyevmatini'de Rum toplumuyla ilgili haberler, doğanın korunması, insan hakları ve toplum hakları, iş güvenliği, sınıf çatışmaları ile ilgili haberleri vermeyi çalışırım.

Telefonla ulaşılabilecek, toplumu ilgilendiren haberler, özellikle Kıbrıs'la ilgili haberler için Kıbrıs'tan bir kaynağımız var. Bize uygulanan baskıların kaynağı Kıbrıs meselesi olmuştur. Diyebilirim ki, Türkiye'de Kıbrıs'la ilgili haberleri biz günü gününe veririz. Kıbrıs sorununun çözüme kavuşması çok önemli çünkü bize karşı kullanılan bir bahaneden kurtulacağız.

Apoyevmatini gazetesi de diğer gazeteler gibi bazı haberlerde otosansür olgusunu işleme sokmaktadır. Gazetenin Yayın Yönetmeni Vasilyadis (2014), çok tehlikeli bulunduğu otosansürü, "nefret ettiğiniz kişilerle yan yana gelmek" şeklinde tanımlamaktadır. Mahkemede haberi savunabilecek delilleri varsa uygulanmamakta, ancak eldeki veriler yüzde yüz garanti vermiyorsa, bazı şeylerden bahsetmemek zorunda kaldıklarını belirtmektedir. Vasilyadis'e göre sansür, sadece yayım yasağı ile olmamaktadır. 1964 yılında Basın İlan Kurulu ilanlarının kesilmesini sansür olarak adlandırmaktadır. Böylece sansürü varlığı somut olarak ispatlanamamaktadır, ancak bu nedenle bir haberin gazeteye alınmaması sansürün varlığına işarettir. Vasilyadis, dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de sansür olduğunu söylemektedir.

Apoyevmatini gazetesinin en büyük sıkıntılarında biri olan ekonomik problemler bir kaç parametreyle açıklanabilir. Bunlardan ilki, 1964 yılındaki kitlesel göçlerdir. Nüfustaki azalmalar azınlık gazetelerinin gelirlerinde de önemli miktarda düşüşe neden olmuş, hatta pek çoğunu ekonomik olarak sarsmıştır. Vasilyadis, tiraj düşüklüğünden sonra basın ilan kurumunun ilanları

kesmesinin de olumsuz etkileri olduğunu ifade etmektedir (Kişisel görüşme, 19.06.2014). Gazete gelirlerinin artması için yapılan çalışmalar ile Yunanistan'dan bazı şirketlerden, özel ve merkez bankasından, Türkiye'de şubesi olan şirketlerden, Olimpik Havayolları'ndan 2011'e kadar ilanlar gelmektedir.

TESEV tarafından düzenlenen "Geçiş Döneminde Medya"⁷ başlıklı toplantıda Mihail Vasilyadis, azınlık gazetelerinin sorunlarına dikkat çeker. Yunanistan'da çıkan ekonomik kriz nedeni ile Hellenic Airways ve Ethniki Bank'ın reklamlarını kestğini, gazetenin sahip olduğu düşük tiraj nedeni ile resmi ilan alamaması sonucu gazetenin kuruluş yıldönümü olan, 12 Temmuz'da kapanacağını ifade eder .

Toplantı internet yoluyla radyodan da dinlenir. Hollanda'da doktorasını yapan bir öğrenci "Apoyevmatini bizim de kültür mirasımızdır, kapanmamalıdır" sloganıyla facebook sayfası açılmıştır. Gazeteyi okuma imkanına sahip olmayan ve Rumca bilmeyen 350- 400 Türk genç, ve aralarında Baskın Oran, Samim Akgönül, Elçin Macar ve Ayhan Aktar gibi akademisyenlerin de olduğu bir çok kişi gazeteye abone olmuştur. Vasilyadis bu toplantı sonrası gelişmeleri şu şekilde ifade etmektedir (2014):

Oğlum Minas, Yunanistan'dan gelerek bana yardım etmeye başladı. Böylece gazete makasla kesip yapıştırarak değil bilgisayarda montaj yapılarak hazırlanma sürecine girdi. Düşük yoğunlukta pdf formatında abonelere yollanmaya başlandı. Yurt dışından abonelerimiz oldu. Yunanistan'daki kriz nedeniyle oradakiler abone ücreti ödeyemiyorlar. Vakıflarımızın verdikleri ilanlardan gelen gelirimiz var. İki kişiyle, ayda 10- 12 bin liralık çok düşük gelirli bir günlük gazete yayımlıyoruz.

TESEV toplantısının haber olmasının ardından, Basın İlan Kurumu Genel Müdürü Mehmet Atalay Apoyevmatini gazetesini ziyaret eder. Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatı ile bir çalışma başlattıklarını, Apoyevmatini'nin yaşaması için kalıcı çözümleri araştıracaklarını söylemiştir (www.cihandergi.com).

Basın İlan Kurumu tarafından düzenlenen toplantı sonrasında kurum tarafından ilan verilmesi konusunda söz alınmış ancak gazete resmi bir desteğe henüz kavuşmamıştır (http://www.bik.gov.tr)

Rum Toplumu ve Apoyevmatini:

İşlevsel Karşılıklar

Apoyevmatini gazetesinin Rum toplumu içindeki işlevi, yayın yönetmeni Mihail Vasilyadis'in ifade ettiği, gazetenin yayın ilkeleri ile çerçevelenebilir (2014):

"Gazete, Viktor Hugo'nun "yeni dönemler yeni görevler oluşturur" lafını şiar edinmiştir. Bir öğretmen Apoyevmatini hakkında konuşurken "Rumlar arasında

7 http://www.dha.com.tr/apoyevmatini-kapanmaktan-kurtuldu-_185504.html, Erişim Tarihi: 18 Ağustos 2014.

Apoyevmatini olmadan ne bir ölüm ne bir doğum olur”, demişti. Her ölüm ilanı, her vaftiz edilen çocuk, her evlenecek çiftin ilanı Apoyevmatini’de geçer. Apoyevmatini olmadan kimse ne ölür ne de doğar.”

Gazetenin haber seçiminde Rum Cemaatinin ilgi göstereceği haberlerin dikkate alındığını ifade eden Vasiliyadis, dünyadaki önemli gelişmelerin ve sınır komşularıyla ilgili haberlerin daima yerini bulduğunu söylemektedir. Bunun dışında İstanbul’da toplumu ilgilendiren ve başka medya kuruluşlarında bulunamayacak haberler yer alır. Örneğin Papa, Rum Patrik’le Filistin Başkanı Abbas’ı ve İsrail Başkanı Şimon Perez’i davet etmiş ve herkes kendi inancına göre dua etmişti. Haber, Türkiye’deki televizyon ve gazetelerde Fener Rum Patriği görüntülere dahil edilmeden yer aldı. Ancak Apoyevmatini’de manşetten verildi.

Kitle iletişim araçları, haber ve bilgi sağlama araçlarıdır (Girgin, 2008: 51). Bir gazete içinde bulunduğu topluma ve toplumla ilgili haber almak isteyenlere, olaylar ve koşullar hakkında haber, dolayısıyla bilgi aktarır. Birey ve kitlelerin bunlara bilerek tepkide bulunmalarını sağlayabilir. Bu işlev haberlerin, verilerin, imgelerin, görüş ve yorumların, özetle eylem ve söylemlerin toplanmasını ve işlem görmesini içerir.

Apoyevmatini gazetesinde de, diğer günlük gazetelerde bulunması mümkün olmayan Rum cemaatine ait haberler olmasına dikkat edilmektedir. Vasilyadis (2014), haberleri “Rum toplumunda⁸ bir kişinin toplumun diğer üyelerine duyurmak istediği ilanların, haberlerin olmasına dikkat ederek,” seçtiklerini ifade etmektedir. Doğum, vaftiz, okul mezuniyet haberleri, ölüm ve mevlit ilanları, anma ayinleri, evlilik, nişan hatta nişan bozma haberler yer almaktadır. Türkçe gazetelerle beraber Apoyevmatini de okuduğunu ifade eden gazetenin takipçilerinden Georges Priviloviç (2014) gazeteyi baştan sona okuduğunu en çok da Türkiye’yi ve cemaati ilgilendiren haberleri okuduğunu söylemektedir. Gazetenin başında “yeni zamanlar yeni sorumluluklar gerektirir” ifadesinin çok önemli olduğunu belirten Priviloviç, toplum az olduğu için, birbirleriyle ilgili haberleri öğrenmenin önemli olduğunu ifade etmektedir:

“Birbirimizi tanıyor gibiyiz. Hasta varsa ziyaret, ölen varsa taziye için önemli. Kültür derneklerinin gezileri, okulların mezuniyetleri, toplantıları, tiyatroları, faaliyetlerini de yazar. Onlara da katılamasam da takip ediyorum. Cemaatten haberdar olmak önemli”

Yani Demircioğlu (2014), Apoyevmatini gazetesinin çocukluğundan itibaren evlerine alındığını, cemaat içindeki sosyal, kültürel ve sanatsal faaliyetleri bu yolla öğrendiklerini ifade etmektedir. Zağrofyana Lisesi, öğrencilere ve misafirlere ücretsiz verilmek üzere 40 -50 Apoyevmatini gazetesi almaktadır. Şu anda var olan iki Rumca gazeteden sadece Apoyevmatini’nin internet yoluyla dünyanın farklı yerlerine ulaşmasının cemaat haberlerinin oradakiler tarafından bilinmesi açısından önemli bir rol üstlendiğini belirtmektedir. Yunanistan Konsololuğu’nda

8 Mihail Vasilyadis kendisiyle yapılan kişisel görüşmede (19.06.2014) Rum Cemaati yerine Rum Toplumu ifadesini tercih etmiştir.

Eğitim Ataşesi olan Stavroz Yolcuoğlu, Apoyevmatini gazetesinin Rum toplumu için önemli olan haberleri öne çıkardığı için okuduğunu belirtmektedir .

İletişimin bir diğer işlevi olan toplumsallaştırma; bireylerin, toplumlar hakkında genel bilgi ve değerleri edinmektedir. Bireylerin toplumsal yaşamın bir parçası haline gelmelerinde, kitle iletişim araçlarının önemli bir yeri bulunmaktadır. Apoyevmatini gazetesi de önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin Beyoğlu'ndaki Zağrofyen Lisesi tarafından yapılan kültür- sanat etkinliklerinin duyurulması için davetiye olarak kullanılmaktadır çünkü; öğrenci sayısı ve bütçesi azalan okul için davetiye hazırlamak hem maliyetlidir hem de Apoyevmatini kadar etkili olmamaktadır (Demircioğlu, 2014).

Gazete aynı zamanda toplumsal bellek oluşturmaktadır; örneğin Demircioğlu'nun ifade ettiği Zağrofyen Lisesi 2014 yılı mezunlarının fotoğrafı 18 Nisan'da yayımlanması ya da Georges Priviloviç'in ailesi ile ilgili anısı bu savı kuvvetlendirecektir:

“Bu gazete 1925’de açıldı. Babam Türkiye bisiklet şampiyonu. O zamanlar onun haberini de yapmışlar. Onu da Apoyevmatini’nin arşivinden buldum. Zaman geçti, Apoyevmatini kaybolmadı.”

Eğitim ve kültürün geliştirilmesine katkıda bulunmak da iletişimin diğer önemli iki işlevidir. Kültürün, gerek tanıtımı ve geliştirilmesinde gerekse kültür mirasının korunmasında, kitle iletişim araçlarının önemli görevleri vardır. Kitle iletişim araçları bilgi aktarırken, doğal olarak toplum üyelerinin bilgi düzeylerini, yetenek ve becerilerini daha üst düzeye çıkarmalarına yardımcı olacaktır. Bu konuda Apoyevmatini gazetesine yüklenen dil ile ilgili misyon da önem taşımaktadır. Vasilyadis (2014) Apoyevmatini gazetesi ile ilgili dile getirilen taleplerden birinin de Türkçe bir sayfanın içeriğe eklenmesi konusunda olduğunu ifade etmektedir. Vasiliyadis, Ermenice- Türkçe dillerinde yayımlanan Agos gazetesinin yayın yönetmeni Hrant Dink'in⁹ de bu konuda kendisiyle konuştuğunu ve Türkçe sayfa yapmamaya karar verdiğini söylemektedir. Gazetenin misyonlarından birinin de anadili, yani Rumca'yı korumak olduğunu vurgulamaktadır. Türkçe yayımlanacak bir sayfanın gençlerin kolayca kaçarak Rumca kısımları okumalarına engel olacağını ifade etmekte dilin Rumca olmasının, ana dilde eğitim ve yayının hiçbir şekilde devlete zarar vermediğini de kanıtladığını eklemektedir. Ayrıca Zoğrafyan Lisesi müdürü Yani Demircioğlu da (2014), dağıtılan gazetelerin bir öğrenci tarafından dahi okunmasının kelime dağarcığına katkı sağlayacağını önemli olduğunu söylemektedir. Apoyevmatini gazetesine eklenecek Türkçe bir sayfanın Zoğrafyan Lisesi'ndeki Türk öğretmenler ya da gazeteyi okumak isteyen Türklerin de bilgilenmesini ve bazı soru işaretlerinin yok edilmesini sağlayacaktır.

Stavroz Yolcuoğlu, Türkçe bir sayfanın oldukça olumlu sonuçlar doğuracağı kanısındadır. Okumayan toplumun bilmeyen bir toplum olduğunu vurgulayan Yolcuoğlu (2014), böyle bir sayfanın bilinçsizliği ortadan kaldıracığını savunmaktadır. İki toplumla ilgili düşününce akla acı veren olayların geldiğini söyleyen Stavros Yolcuoğlu, Türk arkadaşlarının bugünkü sorumlularını

9 Agos Gazetesi yayın yönetmeni, 19 Ocak 2007 yılında gazetesinin önünde suikast uğramıştır.

böylelikle bilmesini ve bir şeyler yapmasını istediğini ifade etmektedir: “Eğer benim yanlarında olmamı istiyorlarsa benim için bir şeyler yapabilirler.”

İletişimin son işleviye bütünleştirme işlevidir. İletişimin diğer işlevlerinin yerine getirilmesiyle toplumdaki bireyler ve gruplar arasındaki ilişkiler gelişecek; onların, toplumlarını olduğu kadar, birbirlerini de tanımaları ve anlamaları için gerekli bir ortam doğacaktır. Vasiliyadis (2014) Apoyevmatini gazetesini, Rum toplumunun tutkalı, onları birbirine bağlayan odağı olarak tanımlamaktadır. Ona göre, Apoyevmatini Rumların bakışlarının karşılaştığı yerdir.

Apoyevmatini gazetesinin neden yaşaması gerektiği ile ilgili soruyu Yani Demircioğlu (2014), 2000 kişilik nüfusun yaş ortalamasının 60 olduğunu ve bu yaşlı nüfusun haber alma kaynaklarının daraldığı şeklinde açıklamaktadır. Stavroz Yolcuoğlu, (2014) aynı soruya “*Bizi birleştiren en önemli bağ kilisedir, Patrikhanedir. İkinci en önemli bağ ise Apoyevmatini gazetesidir.*” şeklinde açıklamaktadır. Georges Priviloviç (2014), 5 yıl önce dünyadaki ileri gelen Rumlarla biraraya gelme fırsatı bulduğunda Apoyevmatini gazetesine yardım yapılması çağrısında bulunmuş ancak bir gelişmem olmamış. Gazetenin kapanması ihtimali ile ilgili olarak da duygularını şu şekilde dile getirmektedir:

Kapanmasını istemiyorum. Kapanırsa çok yakın akrabam, arkadaşım vefat etmiş gibi olacak.

Sonuç

Türkiye’de yayın yapan Ermeni, Rum, Yahudi, Süryani gazete ve dergileri devletten ve yerel yönetimlerden destek alamamaktadırlar. Bu gazeteler, reklam ve ilan açısından ayrımcı politikaların kurbanı olmaktadır. Basın İlan Kurumu (BİK), Türkiye’de yayın yapan yerel gazeteler de dahil bütün yüzlerce gazeteye resmi ilan dağıtmaktadır. Tiraj baz alınarak verilen bu ilanlardan almak amacıyla, satışı yüksek gösterilerek resmi ilan için kurulan gazetelerin varlığı Çağaloğlu’nda efsane olmaktan çıkmış, ilan paylaşımları dökümüne bakıldığında net bir hal almıştır.

Apoyevmatini gazetesi İstanbul’da yaşayan yaklaşık 2500 kişilik Rum cemaatinin günlük yaşamlarında seyreden olaylar, faaliyetler, toplantılar, önemli günler, kutlamalar, ölüm ve taziye hatta evlenme ve ayrılma haberleriyle sosyal bir olgu haline gelmiştir. Bir basın yayın organının yerine getirmesi gereken işlevlerin yanında, toplumu birarada ve canlı tutan, olup bitenler dışında birbirlerinin hayatlarıyla ilgili onları bilgilendiren bir misyon yüklenmiştir.

Gazetenin karşı karşıya kaldığı ve yaşamasını zorlaştıran sorunlar çözüme ulaşmamaktadır. Örneğin henüz bu araştırma tamamlanmadan, Yayın yönetmeni Mihail Vasiliadis’in büyük çabalarına rağmen Cumhuriyet dönemindeki tüm gelişmelere şahitlik eden Apoyevmatini gazetesi 90 yıldır çıkarıldığı Suriye Pasajı’ndaki ofisini kapatmak zorunda kalmıştır. Basın İlan Kurumunun yardım sözleri sonuçsuz kalmıştır. Gazete şu anda 600 satış ve 1500 ile 2000 arasındaki abonelik ve cemaatten alınan ilanlarla ayakta durmaya çalışmaktadır.

Okurları tarafından bir gazeteden çok toplumu birarada tutmaya çalışan bir bağ işlevine sahip Apoyevmatini gazetesinin yokluğu, bir yayın organının daha ekonomik nedenlerle kapanmasının çok ötesinde, bir azınlık grubun sesinin kısılması, haber dolaşımının sekteye uğraması, dolayısıyla haber alma özgürlüklerinin yok olması anlamına gelmektedir.

Kaynaklar

Ana Britannica Ansiklopedisi, C.3.

A.Adnan Adivar, Osmanlı Türkleri'nde İlim, 5. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1991.

Ali Güler, Türkiye'deki Gayrimüslimler, Ankara: Genelkurmay Basımevi,1996.

Ali Güler, İşgal Yıllarında Yunan Gizli Teşkilatları, Ankara, 1998.

Ayhan Aktar, “Varlık Vergisi ve Tükleştirme Politikaları”, YÜ İletişim Fakültesi, (Basılmamış Ders Notları) Sosyoloji II, 1999.

Cemil, M., Lozan, II.Cilt, İstanbul: Ahmet İhsan Matbaası, 1933.

Justin McCarty. Osmanlı- Anadolu topraklarındaki Müslüman ve Azınlık Nüfus. Çev: Kur.Kd.Alb. İhsan Gürsoy, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995,

Hülya Demir – Rıdvan Akar, İstanbul'un Son Sürgünleri, İletişim yay, İstanbul, 1994.

Husband, Charles (2005). “Minority Ethnic Media As Communities of Practice: Professionalism and Identity Politics in Interaction”. Journal of Ethnic and Migration Studies 3 (31).

Koloğlu, Orhan. İlk Gazete, İlk Polemik, Ankara, 1989.

Rıfat Bali, Tarih ve Toplum Dergisi, “Gazete Tirajları”, Mayıs, 2002.

Türkçe Sözlük, İstanbul: Doğan Kitap A.Ş., 2002.

Ziyad ebuzziya “Osmanlı İmparatorluğu'nun Türkçe Dili Dışındaki Basını” Türkiye'de Yabancı Dilde Basın, İU.Basın Yayın Yüksekokulu 1985.

Kişisel Görüşmeler

Basın İlan Kurumu, Kişisel Görüşme, 2005.

Georges Priviloviç, 19.06.2014.

Mihail Vasilyadis , 19.06.2014.

Stavroz Yolcuoğlu, 19.06.2014.

Yani Demircioğlu, 19.06.2014.

Sürelî Yayınlar

Mihail Vasilyadis, “Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde Basım ve Basın”, Görüş Dergisi, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, İstanbul, Eylül/Ekim 2002, s. 70.

Musa Ağanık, Star Gazetesi, 6 Aralık 2001

Ulus, 18 Mart 1964, s. 1.

İnternet Siteleri

<http://www.bik.gov.tr/jamanak-agos-marmara-apoyevmatini-iho-salom-d-haberi-1633/>- Erişim Tarihi: 13 Ağustos 2014

<http://www.bik.gov.tr/basin-ilan-kurumu-nda-azinlik-gazeteleri-zirvesi-haberi-1595/>

<http://cadde.milliyet.com.tr/2014/06/08/HaberDetay/1625366/istanbul-un-azinlik-sesi>

http://www.cihandergi.com/cihan-dergi/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=29511 Erişim 11 Eylül 2014

http://www.dha.com.tr/apoyevmatini-kapanmaktan-kurtuldu-_185504.html, Erişim Tarihi: 18 Ağustos 2014.

www.dorduncukuvvetmedya.com

Hakan Hanlı, “Eski ve Yeni Dünya Düzeni”, <http://www.ankara.edu.tr/bolum:php?bodb=216&alt=1>, (31-03-2005)

www.minorityrights.org

